

LR Prezidentui
LR Seimo nariams
LR Ministrei Pirmininkei
LR Žemės ūkio ministerijai
LR Aplinkos ministerijai

2024-02-14 Nr. 4S – 15 (7.3 MR)

DĖL ŪKININKŲ PROTESTO INICIATORIŲ REIKALAVIMŲ

Raginame Lietuvos Respublikos Prezidentą, Seimo narius, Premjerę, visą Vyriausybę, svarstant ūkininkų protesto iniciatorių reikalavimus, išlaikyti Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 ir Europos Žaliojo kurso kryptį ir nepriimti skubotų ir neatitaisomų sprendimų.

Lietuvos nacionalinis UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ komitetas*, reaguodamas į ūkininkų protesto iniciatorių reikalavimus, provokuojančius skubotas valstybės institucijų reakcijas švelninti aplinkosauginius įsipareigojimus, jaučia būtinybę išsakyti komiteto narių - mokslininkų ir aplinkosaugininkų, nuomonę, siekiant šiose derybose apginti viešąjį interesą. Komiteto nuomone, protesto iniciatoriai reikalauja iš valstybės institucijų leidimo paminti tai, kas Europos Sąjungos lygiu yra visuotinai priimta nekvestionuotina praktika saugoti vandens telkinius, kurti žaliąsias juostas ir palikti dalį dirbamų laukų pievoms, taikomi visiems be išimties žemės savininkams ir naudotojams. Bendroji žemės ūkio politika yra visuomenės ir žemės ūkio partnerystė, kuria užtikrinamas stabilus maisto tiekimas, ūkininkų pajamos, aplinkos apsauga ir kaimo vietovių gyvybingumas. Siekiant šios partnerystės tvirtumo, ES visuomeninėmis lėšomis ir pastangomis finansiškai remia savo ūkininkus ir skatina tvarius bei aplinką tausojančius ūkininkavimo metodus. Tuo tarpu nuolaidų, suteikiant privilegiją santykinai nedideliam skaičiui piliečių, būtent dėl šios partnerystės įgijusių svertus grasinti partnerystės įsipareigojimų nevykdymu, reikalavimas yra niekaip nesuderinamas su šiais tikslais, prieštarauja nacionaliniams teisės aktams, tarptautinei praktikai ir Lietuvos Respublikos įsipareigojimams tarptautinėms organizacijoms. Bet, visų pirma, reiškia neigiamą poveikį bendrajam gėriui. **Gyvybingos, švarios ir nenualintos ekosistemos, jose tarpstanti biologinė įvairovė, švarus vanduo yra bendras mūsų visų viešasis gėris, todėl ieškant sprendimų ūkininkų keliamoms problemoms negali būti priimami jokie trumpalaikiai neapgalvoti sprendimai, galintys turėti nesugražinamų pasekmių aplinkos būklei.**

Lietuvos aplinkosauginiai siekiai jau dabar yra minimalūs, o aplinkosaugos būklė kasmet prastėja dėl intensyvios žemės ūkio veiklos. Tai rodo nuolatinis pievų ploto mažėjimas ir kaimo paukščių populiacijų indekso rodiklio stebėseną - indikuojanti prastėjančią biologinės įvairovės padėti agrarinėse ekosistemose. Kelia susirūpinimą niekuo nepagrįstos abejonės dėl kaimo paukščių populiacijų indekso patikimumo, nes šis rodiklis yra visuotinai pripažįstamas ir taikomas vertinant biologinės įvairovės padėtį. Šio rodiklio duomenys yra tikrinami ir tvirtinami tarptautiniu mastu. Paukščių mažėjimo tendencija yra betarpiškai susijusi ne tik su

nykstančiomis pievomis, bet ir su kitomis žalingomis žemės ūkio praktikomis, kai gausiai naudojami pesticidai, naikinami medžiai, krūmynai, nedideli natūralūs vandens telkiniai ir jų pakrantės, šlapynės. Dėl akivaizdžiai savanaudiškų interesų, ūkininkai kvestionuoja žemės ūkio taršą, reikalaujami sumažinti vandens apsaugos juostas. Apsauginės vandens telkinių juostos yra būtinos žemės ūkio taršos mažinimui, jau esami jų režiai yra nepakankami, siekiant stabilizuoti nuolat blogėjančią paviršinių vandenų būklę dėl žemės ūkyje naudojamų trąšų. Dar didesnis pievų ploto mažinimas būtų nusikalstamas gamtai.

Pabrėžiame, kad diskusijose apie daugiamečių pievų, vandens apsaugos juostų, svarbą, svarbus visuminis, mokslo tyrimais pagrįstas požiūris, neakcentuojant vien būtinybės didinti pievų plotus hektarų išraiška, tačiau atsižvelgiant ir į poveikio rodiklius (pvz. kaimo paukščių populiacijų indeksas) ir siekiant taip koreguoti situaciją, kad rodikliais stebima aplinkos būklė stabilizuotųsi ir taisytųsi.

Komiteto nuomone, pastarosiomis savaitėmis viešąją erdvę užėmusi intensyvi, savanaudiška, alternatyvų negirdinti, visuomenę poliarizuojanti ir bauginanti pozicija bei jos sukeltos diskusijos žymi gilesnius mąstymo lūžius apie visuomenės ir valstybės susitarimą, kiekvieno piliečio atsakomybę gyvenamajai aplinkai ir indėlį į valstybės gerovę. Būsimi susitarimai bus lemiantys ilgalaikę visuomenės gerovę ir ateitį todėl netikslinga mažinti valstybės įsipareigojimus vienoje srityje dėl laikinos ramybės kitoje.

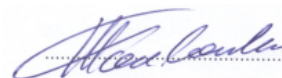
Komiteto nuomone, protesto iniciatorių viešinami reikalavimai neatspindi visos ūkininkų bendruomenės požiūrio, kaip bandoma tuo įtikinti. Vien tik Žuvinto biosferos rezervate ūkinę veiklą vykdančių ūkininkų patirtys liudija darnaus, lankstaus, atsakingo ūkininkavimo alternatyvas, kurios turi būti pamatytos. Ragintume valstybės institucijas remti didžiausią viešąjį gėrį teikiančias žemės ūkio praktikas, jų įvairovę, smulkius, ekologinius ūkius, padedančius atsikurti ir išlikti pievoms ir pelkėms, puoselėjančius biologinę įvairovę.

Programa „Žmogus ir biosfera“ yra seniausia UNESCO mokslinė programa, įkurta siekiant kurti mokslo tyrimais grindžiamą integruotą žemės, vandens ir biologinės įvairovės tvarkymo strategiją, demonstruojančią naują požiūrį į ūkinės veiklos ir aplinkos apsaugos sąveiką bei vietos gyventojų, mokslininkų ir aplinkosaugininkų interesų dermę. Tam tikslui yra plėtojamas Pasaulinis biosferos rezervatų tinklas, demonstruojantis darnaus vystymosi geruosius pavyzdžius, kuriame nuo 2011 metų įtrauktas Žuvinto biosferos rezervatas. Juose generuojamos ir išbandomos žemės, vandens ir biologinės įvairovės tvarkymo praktikos yra perkeliamos į nacionalines teritorijų valdymo strategijas. Programa visuotinai įvardijama JT Darbotvarkės 2030 įgyvendinimo ramsčiu. Šios programos Lietuvos nacionalinis komitetas, vienijantis mokslininkus, aplinkosaugininkus ir valstybės institucijų atstovus, Lietuvoje veikia praktiškai nuo programos įkūrimo ir padeda užtikrinti šios programos efektyvesnį įgyvendinimą Lietuvoje.

* Komitete esanti Žemės ūkio ministerijos atstovė nuo pozicijos rengimo nusišalino dėl tiesioginių funkcijų institucijoje, kuriai adresuojamas kreipimasis

UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“

Nacionalinio komiteto pirmininkas

Prof. Algimantas Paulauskas